

Seznam textových příloh

Příloha č. 1: Jaroslav Vaňásek – Maturitní práce z jazyka českého (v Litomyšli dne 27. 4. 1946).¹

---

¹ SOKA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II., kart. č. 41 – *Písemné maturitní práce z češtiny, franštiny a latiny (1946)*.

Textové přílohy

Příloha č. 1:

Jaroslav Vaňásek – Maturitní práce z jazyka českého (v Litomyšli dne 27. 4. 1946).

„Na dobu, v které začínala druhá světová válka, se příliš nepamatuji. Bylo mi jedenáct let a o veřejný život a politiku jsem neměl žádný zájem. Žil jsem na vesnici a měl jsem jedinou touhu: koupit si pěkný fotbalový míč z chromové kůže. Potom jsem udělal přijímací zkoušku do gymnasia a jako odměnu mi tatínek míč koupil. Zároveň jsem se přestěhoval z Újezda do Litomyšle. Bydlil jsem blízko hřiště, na kterém jsem poznal mnoho nových kamarádů. Protože jsem měl nový míč, velmi dobře jsem s nimi splynul. Cítil jsem se naprosto šťastným. Když jsem však přišel z hřiště domů k dědečkovi a tetě, zarážela mně neobvyklá vážnost. Nechápal jsem smysl jejich řeči a trpěl jsem rozporem mezi jejich a svou náladou. Jednou, když jsem přišel domů, viděl jsem tetu, jak sedí u šicího stroje, křečovitě pláče, vyráží a opakuje slova: ‚A my jsme jim tak věřili!‘ Do pláče zněl z radia pochod V nový život, ukončující řeč, ve které generál Syrový oznámil výsledek Mnichova. V tom okamžiku jsem se změnil a ve škole jsem poznal, že se tehdy změnili i moji kamarádi. Tehdy jsme poznali nenávist tak silnou, že v nás pak pronikala celých šest let. Doma začali poslouchat cizí rozhlas, nejdříve Toulouse, potom i Londýn. Nyní již poslouchaly i děti.

V březnu 1939, když přes Litomyšl jezdila auta, plná německých vojáků, přestali jsme si s kluky hrát na hřišti, oblékli jsme si bílá trička a červené trenýrky a hráli si na okrajích silnice, aby Němci viděli, že jsme Češi.

Smutno nám bylo, když Němci na všech frontách vítězili. Když jsme slyšeli německé fanfáry, oznamující vítězství nad Francií, propadali jsme zoufalství. Zdálo se nám, že se musí zhroutit odbojné smýšlení českého národa. Poslouchali jsme z Londýna projev pres. Beneše s takovou dychtivostí, s jakou se chytá tonoucí hozeného provazu. Mnoho lidí znalo Benešovo poselství z paměti, jiní je nosili na papírku stále s sebou. Tehdy se již množily zprávy o lidech, kterým se podařilo uprchnout za hranice, kdesi prý byl zastřelen německý důstojník. Za několik dní bylo vyhlášeno stanné právo. Těžce na nás působily rudé vyhlášky a nervy nám drtily autobusy, které jednou odpoledne přijely na Husovu čtvrť. Z autobusů vyskákali po ruky ozbrojení vojáci a začali prohledávat domy. My jsme bydleli asi o tři sta metrů dále. Doma jsme měli bedny politických knih, hlavně sovětských. Mezi nimi i mnoho strýčkových politických rukopisů. Vedle Němci nedávno odvedli a později zastřelili souseda, který měl podobné knihy. To všechno působilo na tetu tak, že ztratila nervy a chtěla utéci nebo se jít

raději udat, než snášet strašné nervové napětí. Pokusili jsme se ji uklidnit a nejzávadnější knihy jsme pálili ve velké peci. Bylo jich za několik desítek tisíc. Stejně dělal i náš druhý soused, komunista. Dal do knih všechny svůj majetek a ty nyní páčil. Plakal při tom. Po odvolání stanného práva jsme nechtěli chodit do města, abychom se někdy na Němce nevrhli. Již pohled na hnědou uniformu v nás vzbuzoval slepou zuřivost. Němci dali na silnici tabulku s nápisem, který zakazoval vojákům vstup na Lány. Prý je to ‚Kommunistennest‘.

Jednoho dne se rozletěla zpráva, že byl postřelen Heydrich. Zase rudé vyhlášky. Na Lány se nastěhovalo Gestapo a německé četnictvo, sem se brzy po smrti Heydrichově sjížděla auta s našimi známými, vezenými civilistou a četníkem. Viděli jsme až do místnosti, kde se vyšetřovalo, slyšeli jsme křik, za půl hodiny odjížděla auta směrem k Pardubicím, plná zatčených Čechů a ozbrojených Němců. V sedm hodin večer hlásily zprávy, že všichni byli odsouzeni stanným soudem v Praze pro schvalování atentátu k smrti a ihned zastřeleni. Teta se zhroutila.

V tyto dny teroru se vytvořila pevná jednota mezi dosud tichým odbojem doma a za hranicemi. Mnoho lidí uteklo do lesů a vytvořilo partyzánské skupiny. Protože neměli zkušenost v podzemní práci, byli brzy pochytáni a postřeleni. Některým se podařilo navázat spojení s Londýnem a připravovali plány pro povstání na Českomoravské vysočině. Spolupracovali s lidmi, kteří zůstávali ve své práci a v noci jezdili do štábu, který také zásobovali. Brzy i tyto skupiny byly rozbity a ztratily spojení navzájem. To však již byl daleko za námi Stalingrad, Rudá armáda postoupila daleko na západ a Angličané s Američany měnili Německo v sutiny. Studenti byli nasazeni, já jsem byl ve Feldbekleidungsamtu der Luftwaffe v Litomyšli. S jakým odporem pracovali všichni nasazení, ukazuje nejlépe skutečnost, že nás sedm v zámku zametalo jednu místnost tři týdny pod dozorem třinácti vojáků, čtyř ‚Wachmanů‘, tří důstojníků a dvou kancelářských sil. Německá organizace byla takovém rozkladu, že bylo možno utéci bez velkého rizika z práce. Já jsem utekl na statek svého strýce, ten se stal partyzánem a teta se mnou vedla statek. Zásobovali jsme partyzánské oddíly, které se rozšiřovaly z lesů Vysočiny stále více do rovin. Oddíly měly nejdříve těžkou práci. Kolem sovětských parašutistů se vytvořily skupiny z rozbitých československých jednotek. Sovětská letadla shazovala zbraně a vysílačky. Spojení se sovětskými velitelstvími šla také mnohem snáze navázat než se vzdáleným Londýnem. Skupiny sílily tak, že se na jaře 1945 Němci již vůbec neodvažovali jít do kopců za Poličkou. Naši četníci pomáhali partyzánům. Tak se stalo, že jsme v únoru mohli vést do Ubušítku za Jimramovem nákladním autem čtyři vepře. Tam jsme si připadali jako ve svobodné republice. O Němcích se mluvilo

s krajním despektem, Londýn a Moskvu poslouchala celá ves veřejně a společně, všichni s nadšením mluvili o době, kdy bude svoboda všude.

V dubnu německá desorganizace dostoupila vrcholu. Na vesnicích se poslouchal místo Prahy Londýn a partyzáni začali chodit veřejně po návších. Maďary, kteří přicházeli z Moravy, nebral nikdo vážně. Do takového ovzduší přišla zpráva o pražské revoluci a působila jako jiskra v benzinových parách. Hned jsme začali odzbrojovat Maďary a s ukořistěnými zbraněmi i Němce. Nešlo to lehce. Stálo nás to několik mrtvých a větší počet zraněných. Ale to již byl konec. Když druhý den přijela Rudá armáda, oddechli jsme si, uvědomili si, že je mír a že jsme svobodni, podívali se šťastni na sebe a nadšeně jsme vítali rudé tanky. A tehdy se stalo něco, v čem jsme viděli symbol. V prvních tancích Rudé armády byli Češi. Zde se pozdravili čeští partyzáni, ještě s vlasy slepenými potem a prachem, se samopaly v rukou, s Čechy, kteří nám vezli svobodu na svých tancích z dálných ruských stepí.“

Seznam obrazových příloh

Obrázek 1: Gymnázium na začátku 20. století – původní budova na Zámeckém návrší, dnes sídlo Regionálního muzea v Litomyšli. (RML. *Historie muzea*. [online]. [cit. 2022-07-07]. Dostupné z: <http://www.rml.cz/cs/muzeum/historie.html>)

Obrázek 2: „Nová“ budova reálného gymnázia v Litomyšli (20./30. léta 20. století) – dnes ulice T. G. Masaryka, čp. 590. (Ludmila MAREŠOVÁ–KESSELGRUBEROVÁ. *Dějiny školy*. [online]. [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://www.glit.cz/dejiny-skoly.html>)

Obrázek 3: Část expozice výstavy „*Německá velikost*“. (Lukáš BEER. *Před 70 lety: Výstava „Německá velikost“ (Deutsche Größe) v Praze v roce 1941*. [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <http://nassmer.blogspot.com/2011/04/pred-70-lety-vystava-nemecka-velikost.html>)

Obrázek 4: Momentka z plovárny – červen 1941. (SOkA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II, bal. 1/2.)

Obrázek 5: Rankenheim u Berlína – místo přeškolovacích kurzů pro učitele – exteriér (pohlednice). (Ansichtskarten-Center.de. *1604 Grog Köris WK II Schulungsstätte Rankenheim Preissenkung*. [online]. [cit. 2022-07-07]. Dostupné z: <https://1url.cz/CriIU>)

Obrázek 6: Rankenheim u Berlína – místo přeškolovacích kurzů pro učitele – interiér (pohlednice). (Oldthing. *AK Gross Köris, Schulungsstätte Rankenheim, Gemeinschaftsraum*. [online]. [cit. 2022-07-07]. Dostupné z: <https://oldthing.de/AK-Gross-Koeris-Schulungsstaette-Rankenheim-Gemeinschaftsraum-0039340495>)

Obrázek 7: Wehrmacht na litomyšlském náměstí. (Milan SKŘIVÁNEK, *Litomyšl 1259–2009 město kultury a vzdělávání*, Litomyšl 2009, s. 361.)

Obrázek 8: Německá armáda na litomyšlském zámku – 1939. (Milan SKŘIVÁNEK, *Litomyšl 1259–2009 město kultury a vzdělávání*, Litomyšl 2009, s. 376.)

Obrázek 9: Německé ozbrojené složky na litomyšlském zámku při neurčené slavnostní příležitosti. (Milan SKŘIVÁNEK, *Litomyšl 1259–2009 město kultury a vzdělávání*, Litomyšl 2009, s. 377.)

Obrázek 10: Sešit dějepisu Milady Zelinkové, téma: nástup Lucemburků na český trůn – podzim 1939. (Osobní archiv Kateřiny Pavlišové.)

Obrázek 11: Interiér synagogy v Litomyšli. (Dagmar BURDOVÁ (ed.), *Zmizelí sousedé. Sborník vzpomínek na litomyšlské Židy sebraných žáky Základní školy Zámecká Litomyšl*, Litomyšl 2003, s. 13.)

Obrázek 12: Pamětní stéla – připomínka deportace litomyšlských Židů. (LAM. *Sídlíště Komenského náměstí*. [online]. [cit. 2022-07-07]. Dostupné z: <https://lam.litomysl.cz/objekt/02-1048-sidliste-komenskeho-namesti>)

Obrázek 13: Olga a Robert (zvaný Bobina) Löwingerovi – židovští studenti. (Dagmar BURDOVÁ (ed.), *Zmizelí sousedé. Sborník vzpomínek na litomyšlské Židy sebraných žáky Základní školy Zámecká Litomyšl*, Litomyšl 2003, s. 10)

Obrázek 14: Eva Eisnerová – židovská studentka (třetí řada, druhá zleva – nedatováno). (Dagmar BURDOVÁ (ed.), *Zmizelí sousedé. Sborník vzpomínek na litomyšlské Židy sebraných žáky Základní školy Zámecká Litomyšl*, Litomyšl 2003, s. 70.)

Obrázek 15: Třídní fotografie Bohdana Metyše – nedatováno. (Osobní archiv Bohdana Metyše.)

Obrázek 16: Společná fotografie studentů „po latinské písemce“ dne 21. dubna 1942 – odbojářka Marie Sedláčková (stojící ve 2. řadě, 4. zleva). (SOkA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II, bal. 1/2.)

Obrázek 17: Marie Sedláčková alias „Manka“ – známá odbojářka. (HONZÁTKOVÁ Zdeňka. *Marie Sedláčková*. In: Osobnosti regionu. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: <https://www.osobnostiregionu.cz/osoby/1708-marie-sedlackova-1923-1945>)

Obrázek 18: Miroslav Cziviš – člen odbojové skupiny ÚVOD v Litomyšli. (Geni.com. *Miroslav Cziviš*. [online]. [cit. 2022-07-07]. Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Miroslav-Cziviš/C5%A1/6000000009466389753>)

Obrázek 19: Student Josef Kůžela – v čele odbojové skupiny ÚVOD v Litomyšli. (Josef SYROVÁTKO – Josef ŠVEC, *Památce litomyšlských obětí v letech 1939–45*, Litomyšl 1946, nestránkováno.)

Obrázek 20: Studentka Ludmila Kůželová – sestra Josefa Kůžely. (Josef SYROVÁTKO – Josef ŠVEC, *Památce litomyšlských obětí v letech 1939–45*, Litomyšl 1946, nestránkováno.)

Obrázek 21: Student Jaroslav Zima – člen odbojové skupiny ÚVOD v Litomyšli. (Josef SYROVÁTKO – Josef ŠVEC, *Památce litomyšlských obětí v letech 1939–45*, Litomyšl 1946, nestránkováno.)

Obrázek 22: Profesor Alois Knotek – člen odbojové skupiny ÚVOD v Litomyšli. (Josef SYROVÁTKO – Josef ŠVEC, *Památce litomyšlských obětí v letech 1939–45*, Litomyšl 1946, neustránkováno.)

Obrázek 23: Profesor Karel Kadlický. (SOkA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II, kart. č. 38.)

Obrázek 24: Profesor Jaroslav Kudrnáč. (SOkA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II, kart. č. 38.)

Obrázek 25: Profesor Václav Cikán – 1942. (SOkA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II, bal. 1/2.)

Obrázek 26: Školník Jaroslav Nohava – 1942. (SOkA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II, bal. 1/2.)

Obrázek 27: Frekvenční vysvědčení za školní rok 1942/43 – dvojjazyčný tiskopis Anny Peterkové (doklad pro přijetí na střední školu). (SOkA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II, kart. č. 24.)

Obrázek 28: Výsledky litomyšlského gymnázia ve sběru – říjen 1942. (SOkA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II, kart. č. 23, čj. 1374/42.)

Obrázek 29: Společná fotografie oktávy – 1942. (SOkA Svitavy, fond Gymnázium Litomyšl, oddělení II, bal. 1/2.)

Obrázové přílohy

Obrázek 1: Gymnázium na začátku 20. století – původní budova na Zámeckém návrší, dnes sídlo Regionálního muzea v Litomyšli.

Obrázek 2: „Nová“ budova reálného gymnázia v Litomyšli (20./30. léta 20. století) – dnes ulice T. G. Masaryka, čp. 590.

Obrázek 3: Část expozice výstavy „Německá velikost“.

Obrázek 4: Momentka z plovárny – červen 1941.

Obrázek 5 a 6: Rankenheim u Berlína – místo přeškolovacích kurzů pro učitele (pohlednice).

Exteriér:

Interiér:

Obrázek 7: Wehrmacht na litomyšlském náměstí.

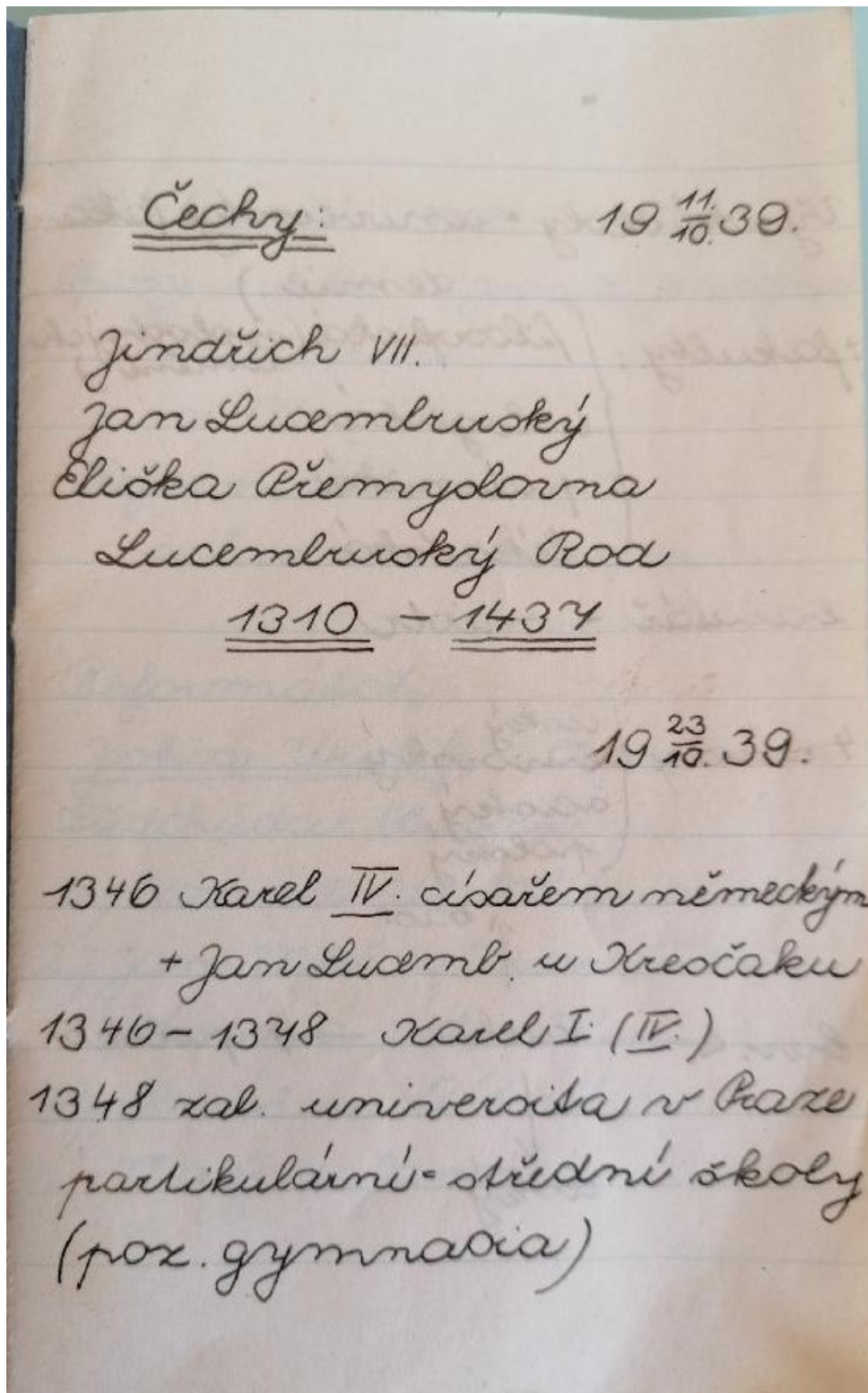
Obrázek 8: Německá armáda na litomyšlském zámku – 1939.

Obrázek 9: Německé ozbrojené složky na litomyšlském zámku při neurčené slavnostní příležitosti.

Obrázek 10: Sešit dějepisu Milady Zelinkové, téma: nástup Lucemburků na český trůn – podzim 1939.

Obrázek 11: Interiér synagogy v Litomyšli.

Obrázek 12: Pamětní stéla – připomínka deportace litomyšlských Židů.

Obrázek 13: Olga a Robert (zvaný Bobina) Löwingerovi – židovští studenti.

Obrázek 14: Eva Eisnerová – židovská studentka (třetí řada, druhá zleva – nedatováno).

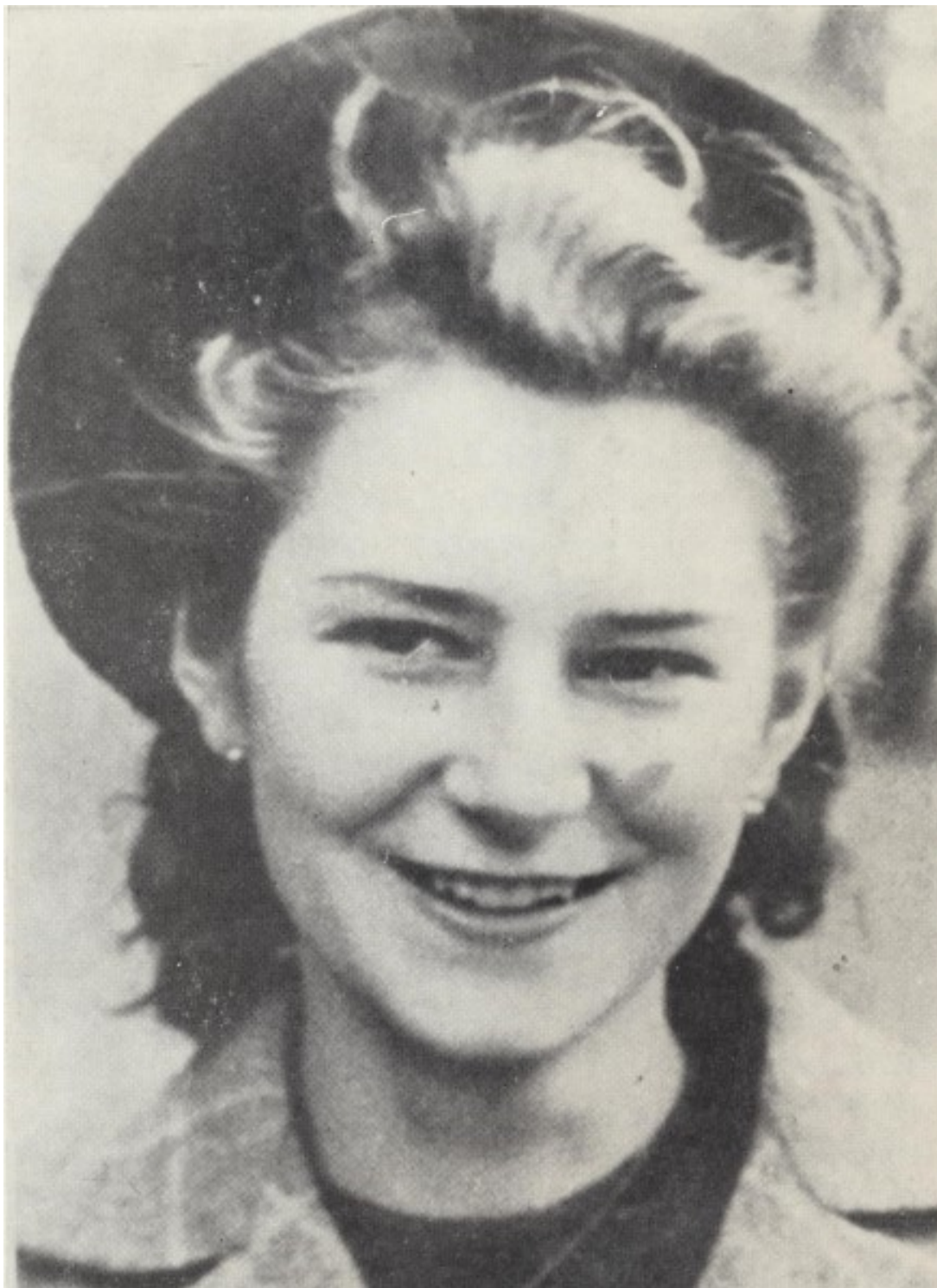
Obrázek 15: Třídní fotografie Bohdana Metyše – nedatováno.

Obrázek 16: Společná fotografie studentů „po latinské písemce“ dne 21. dubna 1942 – odbojářka Marie Sedláčková (stojící ve 2. řadě, 4. zleva).

Obrázek 17: Marie Sedláčková alias „Manka“ – známá odbojářka.

(*13. března 1923, †11. dubna 1945)

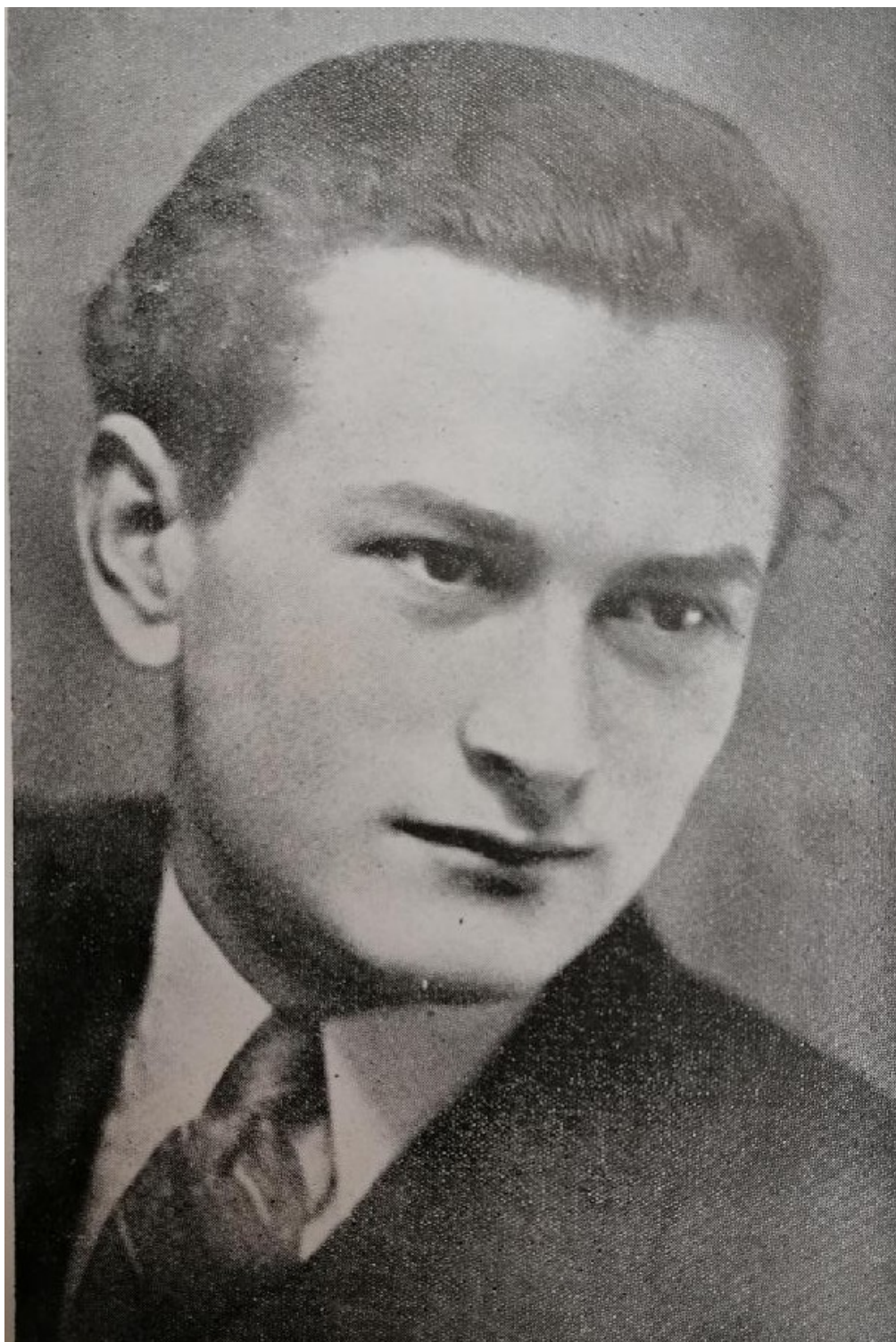
Obrázek 18: Miroslav Cziviš – člen odbojové skupiny ÚVOD v Litomyšli.

(*13. května 1920, †10. června 1942)

Obrázek 19: Student Josef Kůžela – v čele odbojové skupiny ÚVOD v Litomyšli.

(*18. června 1920, †15. listopadu 1943)

Obrázek 20: Studentka Ludmila Kůželová – sestra Josefa Kůžely.

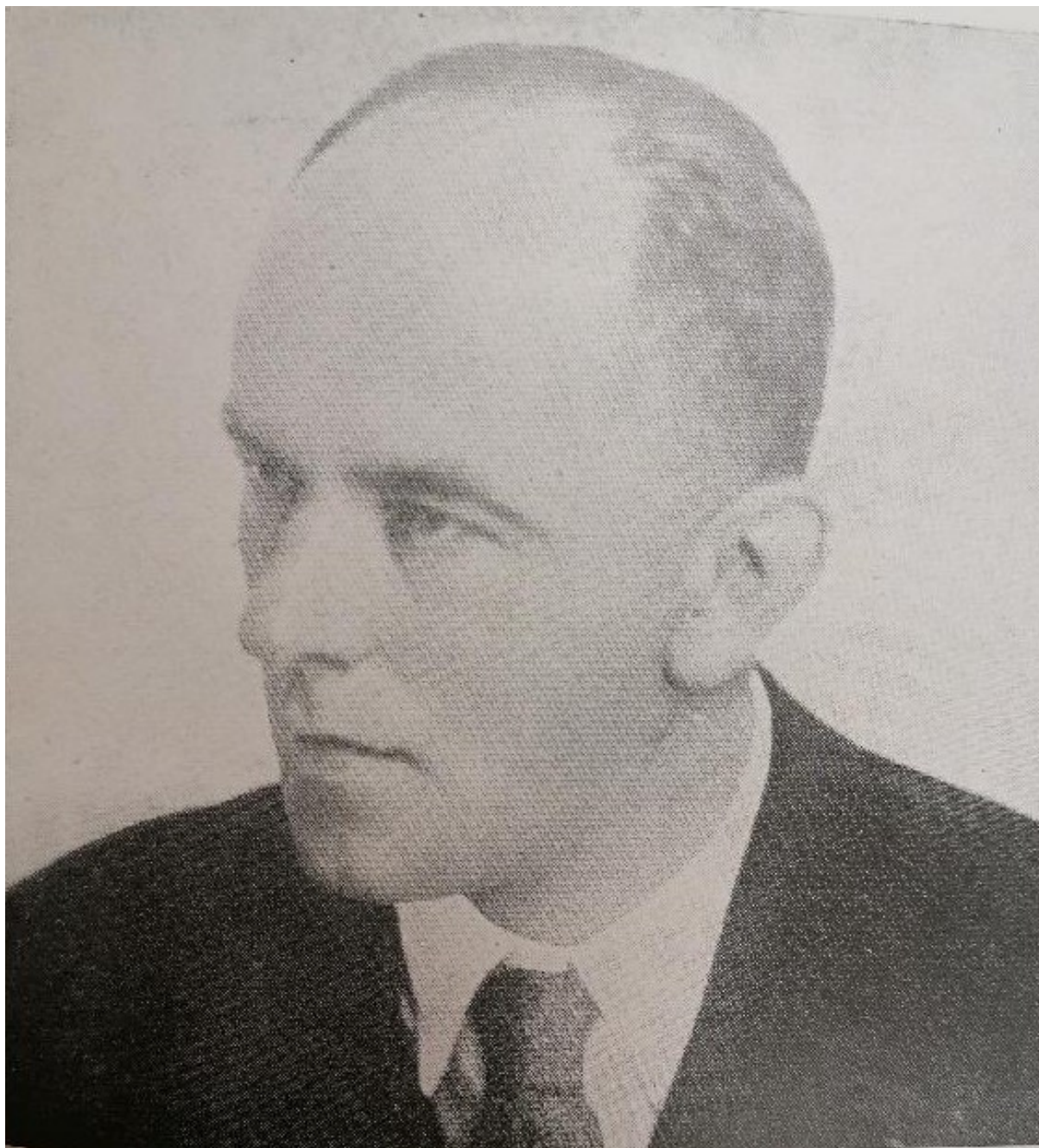
(*22. listopadu 1923, †3. ledna 1943)

Obrázek 21: Student Jaroslav Zima – člen odbojové skupiny ÚVOD v Litomyšli.

(*4. ledna 1922, †30. června 1942)

Obrázek 22: Profesor Alois Knotek – člen odbojové skupiny ÚVOD v Litomyšli.

(*24. května 1903, †1. července 1942)

Obrázek 23: Profesor Karel Kadlický.

Obrázek 24: Profesor Jaroslav Kudrnáč.

Obrázek 25: Profesor Václav Cikán – 1942.

Obrázek 26: Školník Jaroslav Nohava – 1942.

Obrázek 27: Frekventační vysvědčení za školní rok 1942/43 – dvojjazyčný tiskopis Anny Peterkové (doklad pro přijetí na střední školu).

DEUTSCHES REICH. — NĚMECKÁ ŘÍŠE.
 PROTEKTORAT BÖHMEN UND MÄHREN. — PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA.

Land Böhmen - Čechy Politischer Bezirk Leitomschl. Litomyšl
 Země Böhmen - Čechy Politický okres Leitomschl. Litomyšl

Hauptschule für Mädchen mit tschechischer Unterrichtssprache in Wildenschwert
 Hlavní škola divčá s českým jazykem vyučovacím v Wildschwert

Schuljahr 194 2/43 Zahl 18
 Školní rok 1942/43 Číslo 18

Frequentationszeugnis. Frekventační vysvědčení.

Anna Peterková

Volkszugehörigkeit tschechisch, Staatsangehörigkeit Protektorat B. u. M.
 národnosti česke, státní příslušnosti Protektorat C. a M.

geboren am 17. Juli 1932 in Schlesisch-Ostbau
 narozen a dne 17. července 1932 v Slaské Ostravě

polit. Bezirk Frederik Trjedel, röm. kathol. Religion, Schüler in der 1. 9. Klasse,
 polit. okres Frederik Trjedel, röm. kathol. náboženství, žákyně 1. 9. třídy,

hat die Volksschule mit tschechischer Unterrichtssprache vom 1. 9. 1938
 chodil a do obecné školy s českým jazykem vyučovacím od 1. 9. 1938

an besucht, ist am 1. 9. 1942 in die Hauptschule aufgenommen worden und
 erhält hiemit nachstehende Noten: 1. 9. 1942 a dostává tyto známky:

byl a přijat a do hlavní školy dne 1. 9. 1942 a dostává tyto známky:

Betragen: lobenswert
 Chování: charakterb.

Verbindliche Gegenstände: Povinné předměty:	Fortgáng: Prospěch:
Deutsch Německý jazyk	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Religion Náboženství	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Tschechisch in Verbindung mit Aufsatzlehre Český jazyk s naukou o písemnostech	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Erdkunde Zeměpis	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Geschichte Dějepis	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Naturgeschichte Přírodopis	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Naturlehre Přírodopyt	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Rechnen in Verbindung mit einfacher Buchführung Počty s jednoduchým účetnictvím	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Raumlehre und geometrisches Zeichnen Měřictví a rýsování	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Zeichnen Kreslení	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Schönschreiben Krasopis	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Knabenhandarbeiten Chlapecké ruční práce	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Weibl. Handarb. mit Hauswirtschaftslehre Divčí ruční práce s naukou o dom. hosp.	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Gesang (musikalische Erziehung) Zpěv (hudební výchova)	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>
Leibeserziehung Tělesná výchova	<u>vorzüglich - vjbornýj</u>

1.

1245. — Schulverlagsanstalt. Alle Rechte vorbehalten. 1942-V. — 2-1686.

Obrázek 29: Společná fotografie oktávy – 1942.

